

egyike a cheszed, a kegyesség. A királyért mondott ima egyik bécsi változata azt a gondolatot jeleníti meg, hogy a király személyében tükröződő isteni attribútumok az Örökkévalótól valók: „a könyörületes adjon a király szívébe és miniszterei valamint tanácsadói szívébe könyörületeséget, hogy tegyenek jót velünk és egész Izraellel, az ő napjaiban és a mi napjainkban és Izrael lakozzon békeességben.” A Példabeszédek egyik verse pedig az igazságos és kegyes királyi magatartást a trón támaszának nevezi: „Kegyesség és igazság megóvják a királyt, és kegyességgel támasztja trónját.” (Péld 20.28) A polgári- és vallásszabadság okán a modern nyugati államok is kegyes királyságokként (málchut sel cheszed) jelentek meg az orthodox responzum- és történeti irodalomban.

Fenyves Katalin

Zsidó lojalitáshierarchiák változásai

A lojalitás fogalma, amikor az események szereplőinek perspektívájából és nem a hatalom gyakorlóinak szemszögéből világítja meg a viszonyulási módokat, nem tartalmaz esszencialista konnotációkat, ehelyett gyakran többes számú, változékony, felételezi a választás lehetőségét. A lojalítások hierarchiájának átrendeződései is dinamikusan változó kötődések-elkötelezettségek, nem pedig valamely megváltoztathatatlan lényeg megnyilvánulásai. Az elmúlt néhány év nemzetközi kutatásaiban a lojalitásfogalom elsősorban az első világháború és a két világháború közötti, rendkívül sok nemzeti-etnikai konfliktustól szabdalt időszak kapcsán vált konferenciák és tanulmányok tárgyává. A lojalitáshierarchiák változásának itt elemzett példája az 1919-es magyarországi vörös és fehér terror „zsidó mártírjai”-nak ábrázolása a felekezeti diskurzusban, különös tekintettel az ellenforradalom antiszemitizmusa és a magyar zsidóknak az ellenforradalomban való „százalékon felüli nemes részvételétele” (*Egyenlőség*) között feszülő kognitív diszsonancia kezelési módjaira.

Gidó Attila

Erdélyi zsidó lojalitásnyilatkozatok a 20. század első felében

Az erdélyi zsidók magyar identitása, a magyar közösséghez való tartozása az első világháborút követően tematizálódott a sajtónyilvánosságban, a közbeszédben és a magyar, illetve a román politikai eliten belül. A magyarsághoz történő tartozás pedig rögtön felvetette a lojalitás kérdését, amelyet két irányba mutató viszonyrendszerként lehet értelmezni. A Romániai Országos Magyar Párt 1924-es brassói nagygyűlésén elfogadott határozat kimondta, hogy a magyar kisebbség részének tekinthető minden olyan zsidó származású személy, aki a magyar kulturális értékeket és a politikai, nemzeti célokat magáénak vallja. Így a lojalitás a magyar, illetve a magyar–zsidó kettős identitás vállalhatóságára is megoldást kínált, és mindazon zsidókra érvényes volt, akik már elindultak a magyarságtól való eltávolodás útján, de még kötődtek valamilyen szinten (pl. anyanyelvhasználat/nyelvhasználat, kultúrafogyasztás vagy magyar nyelvű zsidó kultúratermelés) a magyarsághoz.

A román irányba megmutatkozó lojalitás (*román állami lojalitás*) első kinyilatkoztatásai a zsidó nemzeti mozgalom részéről érkeztek, amely kijelentette, hogy elismeri az új állami kereteket és az új hazában hűséges állampolgárként, de kisebbségi jogai birtokában akar élni. Erre nézve az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség elnökének, Fischer Tivadar kolozsvári ügyvédnek 1920. januári kijelentései, valamint a dési és kolozsvári zsidó nagygyűléseken elhangzott felszólalások,